Գանձարան ուխտակից-
նութեան՝ Աղօթամատոյց
և Զբօսարան Հոգևոր
՚ի մամ՝ Ընծայ՝ Գա-
ւիեն՝ անարժան ընծ-
մայն, և ՚ի յաւանձնու-
թեն՝ Ջերմեռանդ Քրիս-
տոնէից՝ կենսաւէտ
խոկմունք, և երանական
զմայլեցուցիչք։

[illegible]

839

ԳԻՐՔՈՅՑՆ ՈՐ ԿՈՉԻ
ԱՂՕԹԱՄԱՏՈՅՑ.

Արարածք Ներսիսի Հօրն մերոյ Աղէք-
սանդրի Կոսթանդնուպօլսեցւոյ՝ ի
տէրս Լուսաւորչածին Հայրապետ ժողո-
վըրդեան. յորժամ Սբ Պատրիարգի էր
Հրեշտակին սրբութեան նկատի, ՚ի յի-
շատակ յաւիտենական՝ Ամենայնին յի,
և ՚ի քաւութիւն մեղաց մերոց յամի տն 1687.

Տպագրեալ ՚ի Հայրապետանոց յաւանիկար մերն
մերոյ՝ Սբ Գահոյս Էջմիածնի Տն ՂՈՒ-
ԿԱՍՈՒ Սրբազնագոյն Կաթողիկոսի ամ Հայոց.

Հրամանաւ և ծախիւք՝ Սբ Աթոռոյն Էջմիածնի
Ծ... Գլ...կանի. Որ... երկրի ն.մ ...
Հայոց՝ Ամենարժանաւոր Առաջնորդի Տն Յովսէփայ
Սրբազան Արք Եպիսկոպոսի Արղութեան.

Յամի Տեառն 1790. ՚ի հոկտեմբերի 24.

Ի տպարանի նորին Բարձր Սրբազնութեանն

Ընդ հովանեաւ Երկնահանգիստ Սուրբ
խաչ Վանիցն ... նորին

՚Ն Ա Խ Ի Ջ Ե Ւ Ա Ն

ՀԱՍՌ ԳԱ
Ա 704

Որչափ արտաքին մեռաւ մարմն — Նով.
զի փրկեսցուք մեք սատոն — Ծով.

[illegible]

[illegible]

Նշանակութիւն զգեստուց՝ որք պատարագչին

Բաւական այն՝ նշանակել զՏր մեր յս-
քս. որ եղև ձեռնադրեալ քահանայ
յաւիտեան ըստ կարգին Մելքի-
սեդեկի. և զինքն 'ի ներքոյ տեսակաց
հացի և գինւոյ՝ հօր իւր պատարագեաց.

Սա

Սաղաւարտն նշանակէ զյաղթութիւն յաղ-
թութեն տն մերոյ Յի Քի, որով եղ՛ի
պատերազմ՝ ընդդէմ բելիարայ. և արար
զփրկութիւն ազգի մարդկան.

Շապիկն՝ նշանակէ զանմեղութիւն և
զմաքրութիւն մարմնոյ տն մերոյ Յի
Քի և զմնայումն նորին երանաւորանաւէ-
տեսութը էութեն այ.

Գօտին՝ նշանակէ զողջախոհութիւն
տն մերոյ Յի Քի. և զանխռովութի
նորին՝ 'ի զգայականաց յանկութենց.

Բազպանն՝ նշանակէ զզօրութիւն
սրտի, և զպատրաստութիւն տն մե-
րոյ Յի Քի, առ 'ի կատարել զհաճութի
հօրն երկնաւորի.

Ուրարն՝ նշանակէ զհնազանդութիւն
տն մերոյ Յի Քի, առ 'ի լնուլ զկենսա
գործ անօրէնութիւնն իւր՝ ըստ նախա-
սահմանութեն հօրն երկնաւորի.

Շուրջառն՝ նշանակէ զլրումն ամե-
նից առաքինութեանց՝ որով զարդա-
րեցեալ էր մարդկութիւն տն մերոյ Յի
Քի 'ի յըսկզբանէ յղացմանն իւրոյ.

Մանեկին քահանային 'ի սրբազնա-
տուէն՝ նշանակէ զկնքումն բանին այ
'ի յարգանդ ամենօրհնեցելոյ կուսին
մարիամու.

Օգեա

Զգեստաւորին քահանային՝ նշանակէ զմարմնաւորութիւն բանին այ 'ի յարգանդի ամենօրհնուհւոյ կուսին մարիամու։

Եւ զողերն դալլաց զխորհուրդ խորին՝ նշանակէ զաղօթս և զպատրաստութիւն, զոր նախահարքն մատուցանէին առ ած վասն գալստեան տն մերոյ յի քի։

Եւ զանձերն քահանային 'ի սրբազգեստու- նէն, նշանակէ զծնունդն և զյայտնու- թիւնն տն մերոյ յի քի։

Գնալն քահանային առաջի բեմին, նշա- նակէ զգնալն տն մերոյ յի քի ընդ- աշակերտաց իւրոց 'ի լեառն ձիթենեաց։

Տէր իմ՝ յս քս՝ որ 'ի միջնորդ ժամու- չարչարանաց քոց՝ վասն տագնապաց ողւոյդ սկսար երկնչել և հոգալ։

Շնորհեա մեզ ամենայնիւ՝ զի զամենայն զհոգս և զտրտմութիւնս իմ՝ փարատեսցէ եկեալ քեզ՝ 'ի պատիւ սրբազանից քոց չարչարանաց և սրբելով մեք նոցին ընդունեցեալ զփրկութիւն հոգւոց մերոց։

Լուանալն քահանային զձեռս՝ նշանա- կէ զարտասուելն տն մերոյ յի քի 'ի լերինն ձիթենեաց։

Տէր իմ՝ յս քս՝ որ 'ի յաղօթելն քո առ հայր։

Հայր, փղձկմամբ սրտի հեղեր զարտասուս յաչաց քոց 'ի լուացումն մեղաց նախահօրն. շնորհեա մեղաւորիս զճշմարիտ զղջումն. զի զտիւ և զգիշեր ողբալով ըզյանցանս իմ, և խոստովանելով զմեղս իմ՝ վերաընդունիցեմ զմկրտումն և զթողութիւն յամենառատ աղբերէդ կենաց։

Ասելն քահանային, խոստովանիմ առաջի քո՝ նշանակէ զանկանելն տն մերոյ յի քի 'ի վերայ երեսաց իւրոց, և զհեղուլն յինքենէ զքրտունս արեան։

Տէր իմ՝ յս քս՝ որ 'ի սաստկանալ երկանց քոց՝ զկայլակս արեան հոսեցեր 'ի մարմնոյ քումմէ. շնորհեա մեղաւորիս՝ զի 'ի պատիւ չարչարանաց քոց, փոխանակ արեան՝ հեղից յաչաց իմոց զաղբիւրս արտասուաց։

Ելանելն քահանային 'ի բեմն, նշանակէ զաղօթելն տն մերոյ յի քի բազմիցս 'ի լերինն Ձիթենեաց։

Տէր իմ՝ յս քս՝ որ յաղագս անանդորրութեն սրտի քո՝ հայցար կրկին և երեքկին աղօթել առ Հայր քո երկնաւոր. շնորհեա մեղաւորիս զյարատեւութիւն 'ի գործս բարիս, զի արժանի լինիցիմ ընդունել 'ի քէն զխնդրուածս իմ։

Ասելն

Րակըն քահանային 'ի յարկի քում սրբութեն, նշանակէ զծնրադրութի ւն տն մերոյ յի քի 'ի լերինն ձիթենեաց.

Տէր իմ՝ յս քս՝ որ ծունր կրկնելով առ հայր քո երկնաւոր՝ աղօթեցեր մարդկաբար՝ զի անցցէ 'ի քէն բաժակ չարչարանացն. շնորհեա՛ մեղաւորիս՝ զի յաճախ ծունր կրկնելով երկրպագանիցեմ կենսատուիդ իմում՝ հոգւով և ճշմարտութեամբ.

Համբուրելն քահանային զսեղանն, նշանակէ զմատնելն տն մերոյ յի քի:

Տէր իմ՝ յս քս՝ որ համբուրիւ նենգաւոր, մատնեցար 'ի յուդայէ. շնորհեա՛ մեղաւորիս՝ զի անխարդախիւ սրտիւ, սպասիցեմ՝ զքեզ զամ աւուրս կենաց իմոց. և միշտ պատրաստ լինիցիմ առ 'ի կատարել զպաշտօն սիրոյ՝ 'ի դէմս սիրելեաց և ատելեաց իմոց:

Երգելն դպրաց զմեղադեղս, նշանակէ զխօսելն տն մերոյ յի քի. քաղցրութ̃ ընդ յուդայի՝ և ընդ առաքելսն 'ի լերինն ձիթենեաց.

Տէր իմ՝ յս քս՝ որ վասն փրկութեան իմոյ ընդ դաւաճանողաց թշնամեաց քոց, քաղցրութե̃ և հեզութե̃ անդորրութեա̃

խօսե

խօսեցար ընդ նոսա ․ շնորհեա՛ մեզ մեղաւո րիս՝ զի լի օրինակի կենդանատուութեան լինել, է ամենից հոգածուաց լինել և անկելեաց՝ համբերութեամբ և երկայնմտութեամբ վարելով 'ի վերայ ամենայն քում սրբոց։

Յօժանեսցին քահանայքն 'ի բժշկել, նշանա կէ գիտակցին և զօծելն մեր 'ի մեզ 'ի քեզ 'ի լինելն ձեռնարկեալ 'ի սրբարան ամենայնի։ Տէր իմ յս քս՝ որ 'ի յանդորրմանց և 'ի յափշտակութեանց հրեշտից ըմբռնեցար՝ կապե ցար՝ և տարար խաչ դատապարտեցար ․ շնոր հեա մեղաւորիս, զի արդարև չարչարա նաց քոց՝ արժանի լիցուք 'ի կատարման մե ղաց մերոց ․ և կարեկցելով սիրով ընդ քո հաստատեսցուք ․

Կնքելն գլխոյ յոյս յարկ նուիրանաց, նշանակէ զանազան գլխոց և փառա ւորեցոյն ընդ պսակացն ․

Տէր իմ յս քս՝ որ հեզութեամբ և խոնար հութեամբ համբերեցեր խոշտանաց և անարգանաց գլխոյ և փառաւորեցոյն՝ վասն փրկութեան մերոյ ․ շնորհեա մեղա ւորիս, զի երկայնմտութեամբ համբերեսցուք ընդդէմ ամենից աղանդաւորութեանց՝ ե րեսնեաց և անիրաւութեանց թշնամեաց մերոց ․

Պատուականն քահանայքն 'ի բեմին են սուր-կաճողոյն, նշանակէ զսամբին տն մերոյ յի քի 'ի պալատն պիղատոսի ։

Տէր իմ՝ յի քի՝ որ 'ի քահանայից և 'ի ծերոցն մատնեցար երբև զմահապարտ 'ի ձեռն պիղատոսի ․ շնորհեա մեղաւո-րիս զի զօրութեամբ շնորհաց քոց ազատե-ցիմ 'ի մատնեցմանէ 'ի ձեռն իշխանին խաւարայնոյ՝ և արբանեկաց նորին։

Երգելն դպրացն զշարականն, նշանա-կէ զամբաստանութիւն և զշուրջախօսութիւն ամբոխին ժողովեցելոյ։

Տէր իմ՝ յի քի՝ որ ամբաստանեցար 'ի հրէից վասն իմ՝ երբև չարագործ․ շնորհեա մեղաւորիս՝ զի շնորհօք և զօ-րութեամբ քոյ անմեղութեան՝ ազատեցիմ 'ի կեանս իմ 'ի զրպարտութենէ մարդկան՝ և յորոգայթից սատանայի

Շրջաբերելն քահանայիցն՝ զսուրբ աւետարանն՝ նշանակէ զշրջաբե-րումն տն մերոյ յի քի 'ի տանէն պիղա-տոսի առ տունն հերովդէի։

Տէր իմ՝ յի քի՝ որ վասն իմ 'ի յանօրէ-նաց արհամարհեցար և այպանեցար․ շնոր-հեա մեղաւորիս, զի օգնութեամբ սրբազա-նից քոյոց չարչարանաց զերծանիցիմ 'ի

կաց

խոստովանեցմանէ սաղմոսելոյ հեր առաքելին.

Ընթեռնուլն զգիրս մարգարէականս և առաքելականս, նշանակէ զհարցաքննութիւն հերովդէի և պիղատոսի.

Տէր իմ յս քս՝ որ վասն իմ եղեր ընդ դատաստանաւ և մահապարտ կացեր ՚ի յատենի դատաւորացն՝ մեծաւ խոնարհութեամբ. շնորհեա մեղաւորիս. զի ՚ի միւսանգամ քո գալստեանն՝ զուարթերես մնացից առ դատաւորդ իմ երկնաւոր.

Ընթեռնուլն քահանային զսրբազան աւետարանն, նշանակէ զպատասխանիս տն մերոյ յի քի զոր ետ պիղատոսի:

Տէր իմ յս քս՝ որ կալով առաջի պիղատոսի վկայեցեր ճշմարտութեան. շնորհեա մեղաւորիս՝ զի հաւատով և սիրով քո ամրացեալ՝ ոչ երկնչիցեմ ՚ի յանօրինաց, և ՚ի յանհաւատից բռնաւորաց, այլ համարձակապէս խոստովանեցից զքեզ զած իմ ճշմարիտ՝ մարմնացեալ, չարչարեցեալ. և խաչեցեալ վն փրկութ իմոյ:

Ասելն քահանային զհաւատամքն, նշանակէ զուրացումն պետրոսի առաքելոյն.

Տէր իմ յս քս՝ որ ընդ ածայնոյ քաւե

տորս

[illegible] թոյլ [illegible] սրբութեան
զի զքեզ մարդկապէս ուրացայց. շնոր
հեա մեղաւորիս, զի զքեզ միշտ ընդ հօր
և ընդ հոգւոյդ սրբոյ միով ձայնիւ խոս
տովանեսցեմ. և հաւատասցեմ և դաւա-
նեսցեմ.

Դառնալն քահանային առ ժողովուրդն
ասելով խաղաղութիւն. նշանակէ
զդառնալն տն մերոյ յի քի առ պետրոս.
Տէր իմ յս քս՝ որ [illegible] քո
գթութեամբ՝ դարձար և ակնարկեցեր
առ պետրոս՝ տալով նմա զզղջումն և ըզ
յորդումն արտասուաց. շնորհեա մեղա
ւորիս զճշմարիտ զզղջումն սրտի. զի ըզ
տիւ և զգիշեր ողբալով զյանցանս իմ,
ընդունիցիմ զներումն և զթողութիւն
ամենից մեղաց իմոց.

Առնուլն սարկաւագին 'ի գլխոյ քահա
նային զսաղաւարտն՝ նշանակէ զմեր
կացուցանելն տն մերոյ յի քի 'ի զինո-
ւորաց.
Տէր իմ յս քս՝ որ վասն փրկութեն իմոյ
զգեստս նախատանաց զգեցար. դանից և
ապտակաց համբերեցեր. շնորհեա մեղա
ւորիս զի 'ի ձեռն ապաշխարութեն մերկա
նացեմ յինէն զզգեստս աղտութեն. և

զգե

զգենուցում զշնորհդ քո երկնային․ և կապակցեցից ընդ քեզ, զի դու ես մեր բարերար իմ.

Երկրորդ դասոյ զօրապատութեան, նշանակէ զկապակելն տն մերոյ յի քի 'ի զինուորաց.

Տէր իմ յի քի՛ որ վասն իմ փրկել զատ կեցար, և եղերական հարկանեցար 'ի հրէից. շնորհեա՛ մեղաւորիս, զի զօրու է սրբագործելոյ դարձ չարչարանաց. զի ըմբռնեցից 'ի փշոց մեղաց և մըրկանացեմ զմ հանդերձս չարութեան. և լինիցիմ քեզ ծառայ երկրպագու՝ մինչ 'ի վախճան կենաց իմոց.

Երրորդին քահանային զրձային՝ նշանակէ զածելն տն մերոյ յի քի 'ի պիղատոսէ յարքունս առ հերովդէս.

Տէր իմ յի քի՛ որ վասն կեցութեան իմոյ ածիր այսր և անդ՝ իբրև չարագործ մի, և իբրև զալեոյ տանէին կարչէ անմռունչ կաս. շնորհեա մեղաւորիս՝ զի ամենից մշտաց և առապանաց կեցցացոյս 'ի փառս անուանդ քում սրբոյ՝ առանց ձանձրանալոյ համբերեցից.

Ողջոյն աւուրն միամիանց՝ նշանակէ զդհաշտութիւն պիղատոսի և հերովդէսի

Տէր

Տէր իմ յս քս որ յաւէժ սրբագունեց յոբ
ժողովոց՝ պատմեաց երեք հաշտութեան
մխիթարութեան գործարարին. շնորհեա՛ մե-
զաւորիս, զի ՚ի բաց լեալ զամ խռովու-
թիւնս և զխոտորմունս՝ ընդդէմ
աւետեաց հաւատացելոց նորոգել զմեզ,
սիրով և խաղաղութ եամբ կենդանաբերիցեմ
Ամբառնալն քահանայքն զձեռս, նշանա-
կէ զքրիստոսն աղօթաւոր զձեռս իւր
՚ի միասին միաբանութեան մերայոց քեզ.
Տէր իմ յս քս որ ՚ի յանկերտն զառա-
ջորդն աղաղակեալ յուսալոր ձեռացն
ըստ՝ ամենայն ուղարար կալ միջներդ.
շնորհեա մեզաւորիս, զի զամ՝ ամբողջ
կենաց իմոց ՚ի մէջ զանազանից վտանգու-
թեանց այլոց ծովու աշխարհիս՝ անմեղու-
թեան կենդանաբերիցեմ ՚ի փառս քո.
Ասեն քահանայքն զերեքսրբեանն,
նշանակէ զերիս սուրբ միասն որ մի-
կայացեն անխառնաբար.
Տէր իմ յս քս որ վասն կեցութեան և
փրկութեան հաւատացելոց քոց՝ գովա-
բանեցար ՚ի սուրբ միայնից. շնորհեա մեզ-
աւորիս, զի հանապազ զմիասն և զխոր-
հուրդ քեզ ուղ ղիցեմ, և ընդ երկնից
են զօրաց՝ զերեքսրբեանն քեզ երգե-
ցեմ.

ցեմ. և գթեա ճշմարիտ առեղծոց՝ փրկեա ի մեղացնից իմ զոր ծանաչեցեմ.

Սաւն քահանայքն Սուէք կերպէք, նշանակէ զբանն սիրտատեսի որ առաջ հըրեից. ասէք զամ գուք՝ և ըստ ձերոց օրինացն գաւեցէք.

Տէր իմ յո՛ քո՛ որ մաննիս 'ի յանկրաւ դատաւորէն՝ 'ի ձեռս ամբարշտացն հըրէից, զի վասն իմ չարչարեցիս և մահու խաչի համբերեցեր. խնդրեմ մեղաւորիս, զի զօրութեամբ արդարանից քոց չարչարանաց, զերծանեցես 'ի յանկրաւոր դատաւորաց, 'ի զրպարտութենէ մարդկան և յորդայութեանց սատանայի.

Սանուկն քահանայքն զմեծոյսն 'ի ձեռարն նշանակէ զգանելն և զծաղելն անմեղ յի քէ 'է սպիղատոսէ և 'ի զինուորաց նորին.

Տէր իմ յո՛ քո՛ որ վասն փրկութեան իմոյ զանեցար և ծաղեցար և արտաքեցար. խնդրեմ մեղաւորիս զի ողջութեամբ արդարանից քոց չարչարանաց զերծանեցես 'ի առանձնանաց դևական և 'ի սաստալեաց դևհեհացն և 'ի կափահարութենէ խաւարայնոց.

Հրեշտակներն քահանային յաճախ 'ի մէջ
քոյ սրբազանի մարմնոյ և արեան՝ Տր
շնորհէ զբերանսն զնուարս 'ի մերոց
ոչ յ խաչին։
Տէր իմ՝ յո՞ քո՝ որ վասն փրկութեան իմոյ
տարածեցեր զբազուկս քո արարչա-
գործս. և 'ի մէջ խաչափայտին բեւեռեցար.
շնորհեա մեղաւորիս զի զթածեցեալ
սիրով իմ սրբով ընդ քեզ ընդունիցիմ,
և մի երբէք 'ի քէն մեկուսացեալ հեռա-
նայցեմ։
Երկոյն սարկաւագացն ընդ աջմէ և ընդ
ձախմէ. նշանակէ զերկուս աւազակս
խաչեցեալս յաջմէ և յահեկէ Տեառն մերոյ
յի քի։
Տէր իմ՝ յո՞ քո՝ որ վասն փրկութեան իմոյ
ընդ անօրէնս համարեցար. և երջանիկ
աւազակին դարձողութեան քո խոստա-
ցար. շնորհեա մեղաւորիս զի յիշեսցես
հոգւոյս 'ի մարմնոյս, յորժամ ելանիցէ
լսել զձայն քո աստուածային երանաւէտ։
Սեղանն քահանային ընդ սրա և մեզ այլց
արարացեալս, նշանակէ զհրաշամանսուն
աւազակին, և սակս յիշել զնա առ
յարքայութեան քում։
Տէր իմ՝ յո՞ քո՝ որ բացեր զաչս մտաց

ամենակալին, զի գթեղ ես և ած խեր դո֊
հանապազ․ շնորհեա մեղաւորիս․ զլու֊
ցումն աչաց սրտի իմոյ զի գթեղ ընդ հօր
և ընդ հոգւոյդ սրբոյ գով մի ամ համարձակ
ցեմ․ և յարքայութեան քում սէրք ար֊
ժանի դոլ դառնիցիմ․ և ընդ եկեղեցւոյն
խոստովանելով՝ քեզ փառս և երկրպա֊
գութիւնս մատուցիցեմ։

Սրբեսն դպրաց՝ զհայրն մեր, Ներսէսակէ
զեօթն բանս, զոր արտաքսերեաց տէր
մեր յն քն ՚ի վերայ խաչին։

Տէր իմ յն քն՝ որ ի վերայ խաչին վասն
փրկութեան իմոյ ծարաւեցար և խաչահա
նեմաց քոյ աղօթեցեր․ շնորհեա մեղա
ւորիս․ զի սրբագանեսնե քոյ նախատու֊
թեղ՝ դառնացեմ ՚ի յոխերից մեղաց ի֊
մոց․ և ներելով իմ պարտապանաց՝
քեզ ճշմարիտ հովանւոյդ իմում հեռանի֊
ցիմ։

Որ ճրագոյցմանն քահանային զընծայ
որն՝ Ներսէսի դաւանդաւանին սրբազա
նի հոգւոյն տն մերոյ յի քի ՚ի վր խաչին։
Տէր իմ յն քն՝ որ զհոգի քո աւանդեցեր
քոյր՝ ՚ի վերայ խաչին ՚ի ձեռն հօր քոյ
աւանդեցեր․ շնորհեա մեղաւորիս, զի
օգնութեամբ կենդանարար իմոյ՝ զհոգի և
զմիտ

գնորդին իմ, հօր քում երկնաւորի՝ յա
նուն քո յանձն առնիցեմ և ծնադրեսցեմ.
Թանայն քահանային զպատուական
մարմինն ՚ի յանօտապանին տրիւնն,
նշանակէ զնորոգելն մարմնոյ տն մերոյ յի
քի որի.. նե.
Տէր իմ՝ յի քո՝ որ ըստ նախագուշակու
թեան եսայեայ մարգարէին՝ հնձան հա
րեր՝ և զհանդերձ մարմնոյ քո ներկեալ
արեամբ քով թաթաւեցեր. շնորհեա
մեղաւորիս. զի ճաշակմամբ նոյին՝ մաք
րեցայց ՚ի բնաւից աղտեղութեց հոգե
կանաց. և խոկութիւ սիրոյ ընդ քեզ՝
մինչև ցկէտ կոչման իմոյ՝ կապակցեցայց
հաստատապէս.
Դառնալն քահանային առ ժողովուրդն
ունելով զընծայսն ՚ի ձեռսն, նշանա
կէ զհանդերձեալն տն մերոյ յի քի ՚ի գերեզ
մոր իւրոյ՝ յետ իջանելոյն ՚ի խաչէն.
Տէր իմ՝ յի քո՝ որ յիջանելն քո ՚ի խա
չէն՝ հանդերձ ՚ի գերեզմանին մարմնով անա
րատ մօր քո. և ցօղով արտասուաց նո
րին կուսականաց՝ ողողանիլ հանձեցար.
շնորհեա մեղաւորիս զի զսիրտ իմ մեղ
ձանմն՝ քեզ կենդանատուր իմում օթե
ան և առագաստ պատրաստեցից. և անդ

դադար զխոցոտեալս մարմնոյդ՝ ողբալով համբուրիցեմ ։

Արկանելն քահանայքն զմի մասն կենարար մարմնոյն 'ի բաժակին, նշանակէ զիջումն հոգւոյ տն մերոյ յի քի 'ի դժոխս առ նախահարս ։

Տէր իմ յս քս՝ որ ըստ ողորմութեան քում անձառելւոյ՝ իջեր 'ի դժոխս, միա ճորեալ ածութեամբ առ 'ի սփոփել՝ և զեր բածել զնախահարս . խնդրեմ մեզանօրէն, զի 'ի մէջ դժոխոց մեղաց իմոց՝ արժանի լինիցիմ քում այցելութեան, և օգնութե քում՝ յառնիցեմ 'ի մեռելոտեաց գործոց իմոց ամէն ։

Ծածկելն քահանայքն զսրբազան մարմին և արիւն տն՝ նշանակէ զթաղումն տն մերոյ յի քի երեքօրեա 'ի գերեզմանի ։

Տէր իմ յս քս՝ որ վասն ազատելոյ զիս 'ի դբոյ մեղաց, թաղեցար 'ի գերեզմանի . խնդրեմ մեզանօրէն՝ զի թաղելով զիմ իղձս և զաղտս հոգւոյ իմոյ 'ի ձեռն զղջման և ապաշխարութեն՝ վերանորոգեցից 'ի փառս անուանդ քո սբյ ։

Երգելն դպրաց զտաղս . նշանակէ զխնդութին և զհրճուումն աշակերտաց տն մերոյ յի քի ։

Տէր

Տէր իմ յս քս՝ որ քոյով փառաւորաւէ յարութեամբդ՝ զհաճոյացեալս քոյս ընկերեցուցեր· շնորհեա՛ մեղաւորիս՝ զի 'ի յարութեն յաւուրն յետնում, արժանի լինիցիմ ընկերել և ուրախանալ ընդ պարս նշանակաց՝ և երանելեաց յարքայութեն քում· ամէն:

Պատանալն քահանային առ ժողովուրդըն ասելով՝ կեցո՛ տր զժողովուրդս քո նշանակէ զերեւելն տն մերոյ յի քի յետ յարութեն իւրոյ:

Տէր իմ յս քս՝ որ յետ յարութեն քո հրաշալեաց՝ երևեցար անարատ մօր քո և կուսի· և առաքելոյն թովմայի, և այլոց քոց հաւատարմաց սիրելեաց· շնորհեա՛ մեղաւորիս, զի զքեզ ճշմարտապէս չար չարեցեալ խաչեցեալ և մեռեալ մարմնով հաւատասցեմ. և նովին մարմնովն՝ յարուցեալ 'ի մեռելոց խոստովանիցիմ և դաւանիցիմ.

Ասելն քհնային՝ օրհնեալք եղերուք· նշանակէ զօրհնութիւն տն մերոյ յի քի զոր ետ հաճոյացելոց իւրոց 'ի համբառնալն 'ի յերկինս:

Տէր իմ յս քս՝ որ 'ի համբառնալն քո 'ի յերկինս, օրհնեցեր զհաճոյացեալս

քոյս՝

քոյ՝ խոստանալով նոցա զմխիթարե-
ութիւն հոգւոյն. Հաւրհնեա մեզ պահեսցես զի
՚ի բնաւս խորհուրդս, ՚ի բանս և ՚ի գոր-
ծս մեր, օրհնութիւն քում ամենայնից և
Հաւրհնեաց հոգւոյդ որ ազատարաբերեցին

Ամէն.

Դարձեալ՝ յաւելուած 'ի նոյն տեսութիւն աղօթից,
ընդ որում ակ բանիւ շարադրեալ ։

Յայտարարէ նախճիրանայեր՝ մեծի աղօթն ։

Խոստովանիմ՝ և հաւատամ ամենակարող, ինքնակատար և նախակատար, զհամագոյ և զպաշտելի, երկրպագելի և գերագոյ զամենասուրբ զերրորդութիւնն զՀայր և զՈրդի և զսուրբ Հոգին ։ Հայր անծին և անսկիզբն՝ ծնող Որդւոյ և յառաջ առաքող Հոգւոյն սրբոյ ։ Իսկ որդին ծնեալ 'ի Հօրէ նախ քան զյաւիտեանս անմարմնաբար և անժամանակաբար ։ Եւ Հոգին սուրբ բղխեալ 'ի Հօրէ անհատաբար և անպատմապէս, համագոյակից Հօր և փառակից Որդւոյ ։ Միութիւն բաժանեալ յերիս յանձինս, և երրորդութիւն միացեալ 'ի

'ի մի բնութիւն և 'ի մի ածութիւն . Դու արդ՝ աղաչեմք զքեզ, Հայր երկնաւոր. միջնորդութեամբ միածնի որդւոյ քո, և զը- նութեամբ Հոգւոյդ սրբոյ ։ Տուր մեզ տէր Հոգի զգաստութեան, Հոգի խորհրդոց, Հոգի հեզութեան, Հոգի զօրութեան, Հոգի իմաս- տութեան, Հոգի գիտութեան, Հոգի երկիւղի և ածպաշտութեան . և լից զմեզ բարեգոր- ծութեամբ. որպէս զի զկամս քո արարեալ յաւուրս աշխարհի, եղիցուք արժանի ողորմութեան քում 'ի հանդերձելումն չարհօրն Քի. ընդ որոյ քեզ և Հոգւոյդ սրբոյ վայելէ փառք պատիւ և երկրպագու- թիւն յաւիտեանս յաւիտենից ամէն ։

Յորժամ օծանիցեն զմանուկն շուրջանակի՝ նախ ասասցեն ։

Իւղ թագաւորական անուն՝ միածնին Որդի- ւոյ՝ Այ ձեռնարկեա, որ յանձնառական փա- ռաց խոնարհեցար 'ի հայրական ծոցոյ , և առեր զմարմին 'ի սուրբ և յանշաղախ կուսէն մարիամայ, եղեր մարդ ձեռնարա- պէս՝ անփոփոխելի 'ի յէութեն, անցա- նելով ԼԳ ամ՝ կեաս մարդկային՝ բայց 'ի մե- ղաց, 'ի յերկիր երևեցար և ընդ մարդ- կան շրջեցար, և կատարեցեր զամ՝ բան

օրի

օրհնացն, յաւէտ լինելով մաղթանօք և օրհնոյ. զանխախտական և զանհասանելի անուշահոտութիւն ածութեդ բաշխեցեր յաշխարհի՝ հաղորդելով զամենեսեան երկնաւորս և տառապանչս որդւոցդ, ՚ի յոր կցորդիլն զմիմեամբ անմահայման անհեղեղ: Նոյ՛ արդ՝ զու նոյն լինին բարեաց և բարեաւ մայրդ, բայց գեղեմ մաղ իմոց հատոյն ՚ի հատոյ անուշից մարմնոց ածութեան քո, և ընկալ զանօթս մեր իբրև զխունկ անոյշ և սրբեա զպատարագն արեան նորա և արդարահանա, և իբրև զրանստաց պատարագս ընդ քոյ և սիրելոյ անուան քո՝ որք ՚ի սկզբանէ հաճոյ եղեն քեզ, որոց մասին և մեզ լիցի ժառանգութիւն ընդ հօրս մեծին, այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից ամէն:

Օրհն. ընդ ԱԷ տէրն՝ տուր զորոյն:

ԱՄԷՆ անմահ և հզօր՝ որ օրհնաբանեալ պաշտիս ՚ի հրեղէն և յանմարմին զուարթնոցն, անլռելի և անդադար օրհնաբանութեամբ. զոր և սերովբէքն սոսկալի և ահեղ յարգոյ ձայնիւ երգեն զերգս երեք

սրբեան՝ բարեբանեալ զանմահ տէրու-
թեանդ, և քերովբէքն գովասանական
ձայնիւ փառաւորեն զանճառաւոր Ծնու-
թեանդ, և ամ զօրութիւնքն մերձակայն
գոհաբանեն երկրպագութեամբ փառաւո-
րելով զամենազօր թագաւորութեանդ։
Ընդ որս և մեք բանաւոր հօտ քո, և
ստեղծուածք անարատ ձեռաց քոց՝ ժողո-
վեալ 'ի գաւիթ սուրբ եկեղեցւոյ քո
կացեալ առաջի ահեղական սուրբ սեղա-
նոյդ՝ տկար անձամբ և մեղաւոր շրթամբք
երգեմք զերգս երեքսրբեան սրբասացու-
թեան, և աղաչեմք զառատապարգև գթութիւ-
նդ, ընկալ զպտուղ շրթանց և զբանաւոր
պատարագս սրտից մերոց 'ի հաճոյս քեզ
բառ մերոյն արժանաւորութեան, և թող
մեզ զամ յանցանս մեր, զկամաւ և զա-
կամայ, զգիտութեամբ և զանգիտութեամբ, ըզ-
մտաց և զխորհրդոց, զբանից և զգործոց,
զհոգւոց և զմարմնոց, և զամ մասանց ան-
դամոց, որպէսզի լիցի մեզ կարողութիւն
արժանապէս օրհնել զքեզ և գովել զա-
նուն քո սուրբ։ Տուր մեզ Տէր մաքրու-
թիւն մտաց, զգուշութիւն սրտից, ճշմարտու-
թիւն շրթանց, պատուաստաւ աչաց, ամ-
բիծութիւն հոգւոց, և սրբութիւն մարմնոց։

Լցո

Ի քո զմեզ ամ՛ առաքինութիւն, պայծառ հաւատով, անկեղծ յուսով և մաքուր սիրով. Ընդ զարդարեա՛ զմեզ խոնարհութեամբ՝ ողջախոհութեամբ, արիութեամբ՝ և արդարութեամբ. Օգնեա՛ զմեզ յաղթօղ լինել ընդդէմ՝ հնարից բանսարկուին, և զամ՛ նետս մախու չարին շիջուցանել. արդարութեամբ և անարատութեամբ կալ մնալ յաշխարհի ըստ հաճոյից և ըստ կամաց քոց, և յետ աստի կենացս զանձինս բարւոք վճարել սրբով մտօք պսակօք և զօրութեամբ յաւիտեանս. ամէն.

Աղօթք 'ի կոյս սրբուհի տիրուհւոյն և գրով՝ առաջնորդութեան. և հաճոյական սնանի դէմ ընդ երեքօրէն.

Աղօթք Առաւօտեան.

Տէ՛ր Յ՛ս Ք՛ս, որդի Ա՛Յ և բանդ հօր, որ ըստ անձառ բարերարութեան քո, ոչ կամեցար անտես առնել զարարածս ձեռաց քոց, այլ մարդասիրապէս գթացար յազգս մարդկան խոնարհեցար 'ի հայրական ծոցոյ ընդ Հ՛Յ, առեր զմարմին 'ի սուրբ կուսէն մարիամայ, կամեց-

ցոյ

Հօր և հաճութեամբ սբ̃ Հոգւոյն, զոր
զմարդկայինս յանձն առեր լինել բաց
'ի մեղաց. և զանձայինն մարմինդ քո ե-
տուր փրկանս փոխանակ բազմաց. ըստ
կանխատեսութեան անշուշտ հրամանի քո
խաչի և մահու համբերելով: Համբեր-
քաջ զանձն քո եդեր 'ի վերայ բանա-
ւոր հօտի քո, ժողովել զցրուեալսն 'ի
փարախ կաթուղիկէ որ եկեղեցի քո,
լինել մի հօտ և մի հովիւ: Վասն որոյ
մեք ժողովուրդք և խաշն արօտի քո՝ երկ-
րամած դիմօք խոնարհեալ և 'ի ծունկս
անկեալ աղաչեմք զանբաւ մարդասիրու-
թիւն քո, մի թողուր զմեզ 'ի ձեռաց
քոց, և մի անտես առներ զանբիծ ար-
եանն քո փրկեալ հօտս. մի տար զմեզ
'ի փորձ թշնամւոյն և հակառակորդին
մերոյ. սրբեա զմեզ 'ի մեղաց և մաքրեա
զմեզ յամ անօրէնութեանց մերոց. լուա
զսիրտս մեր 'ի խղճէ չարեաց և փրկեա
զմեզ անիրաւութեանց. լոյս տուր որ ա-
չաց մերոց, զի մի երբէք ննջեսցուք 'ի
մահ, և մի լիցի տեղի պարծանաց թշնա-
մւոյն, այլ խորտակել ջաղխեսցի զլու-
նորին՝ զօրութիւն ամենայաղթ խաչի քո,
և անպարտելի զօրութիւնք մաքենայից նր:

Սէ

Տո՛ւր մեզ անարգել և անբռնադատ
վճարել զկեանս մեր յամ՛ արդարութեան
հետեւելով լուսոյ շաւղաց և երկնաչու
ճանապարհին, 'ի վայրի դալարւոջ բնա
կեցո՛ զմեզ և առ ջուրս հանգստեան սնո՛.
զի տեսցէ Թշնամին և ամաչեսցէ զի քոյ
եմք ստեղծեալք և քոյ եմք փրկեալք.
դու ես օգնական և փրկիչ մեր, զի բայց
'ի քէն զայլ ոք ոչ գիտեմք և զանուն
քո յոր կարդամք զօրհանապազ. մի Թո
ղուր զժառանգութիւն քո 'ի ձեռաց
քոց, այլ ամենազօր աջ քո՝ լիցի հովա-
նի և պահապան 'ի վերայ պաշտօնէից
քոց, բարեխօսութբ՟ սբ՟ ածածնին և ամ՟
սբց քոց երկնաւորաց և երկրաւորաց,
և քեզ փառք յաւիտեանս ամէն։

Ընդ ողջունելն՝ ասա՛ զաղօթս զայս.

Միջնորդ Այ և մարդկան՝ Տէր մեր
Յս Քս, որ ամենաբարի և խաղաղարար
միջնորդութբ՟ քո հաշտեցուցեր զհայր
ընդ արարածս, և արարեր խաղաղութի՟
երկնաւորաց և երկրաւորաց, հեռաւո
րաց և մերձաւորաց. և զնոյն խաղաղութի՟
շնորհեցեր եկեղեցւոյ քո ասելով, զխա

ղա

պարգևութիւն Թողութեան մեղաց, զխաղաղութիւն զիմ տամ՝ ձեզ. Տէ՛ր այժմ տէր աղաչեմք զքեզ՝ զերկնաւոր և զհաշտարար խաղաղութիւն քո պարգևեա մեզ, զի խաղաղութեամբ և հանդարտութեամբ վարեսցուք զկեանս մեր, տանց մեղաց և ստանց զայթակղութեան. և սուրբ սրտիւ սիրել զմիմեանս որպէս դու զմեզ սիրեցեր, և դնել զանձն ՚ի վերայ ընկերին որպէս դու եդեր, և լինել առ միմեանս գթածք՝ քաղցունք և բարերարք, որպէս դու արարեր, հնազանդութեամբ և խոնարհութեամբ ծառայել միմեանց, որպէս դու խոնարհեցար ՚ի ծունկս քոյոց աշակերտացն. որով մարթասցուք լինել պատշաճաւոր անդամք և մարմին գլխոյ մերոյ. Տէր դու Տէր ասացեր, թէ ուր երկու և երեք ժողովեալ են յանուն իմ՝ անդ եմ ես ՚ի մէջ նոցա. Արդ որոյ և մեք ժողովեալ յանուն քո ՚ի գաւիթ նոր կաթուղիկէ առաքելական եկեղեցւոյ, և տաճարիս և ընդ աղօթանիս եկեալ մի անձն և մի սիրտ, ըստ սրբոց առաքելոցն. Լո՛ւր աղաչանաց մերոց մարդասէր տէր և բնակեա ՚ի սիրտ և յոգի ժողովելոցս յանուն քո. Սրբեա՛ մաքրեա և յար-

գարեալ զմեզ ընկղմամբ և ընտրելոցն
ամենայն շնորհօք քոյ. հեռացո՛ ՚ի
մէնջ զամ խորամանկութի և զնենգու-
թի թշնամւոյն զի մի որոսիցէ և մաշեսցէ
զմեզ. երկիւղիւ և սրբութեամբ զօրհա-
նեալ փառաւորեսցուք զամենազօր
անուն քո, այժմ և միշտ յաւիտեանս յա-
ւիտենից ամէն.

Յորժամ դնէ սուրբն եկեղեցի՝ զօրս զգեստս ասա՛

ՍՐ՝ Սուրբ Սուրբ Տէր զօրութեանց, լի
են երկինք և երկիր փառօք քո, ներբողեալն
առաջակային հրաշալի և հոգեկէն բարբա-
ռով առաջի փառաց աթոռոյ մեծութեան
քո. քանզի զարհուրեալ հիանան և
՚ի հրաշալի փառաց քոյ ոչ ունելով կա-
րողութիւն արժանաւորս փառաւորել զան-
հասանելի մեծութիւն քո. Աստ որդւոյն
լուսի և անդադար օրհնաբանութիւն փա-
ռաւորեն զմիաստուածական մեծութիւն, դպաշ-
տելի և զհաւատոց երրորդութիւն. Արդ՝
եթէ հրեշտակքն և հանճարքն չեն բա-
ւական քոյ անբաւութեան, մեք հողա-
նիւթեայքս և յերկիր կործանեալքս՝
զինչ կարասցուք բաւանդակել բանիւ
զան

գոհանալի զթութիւնդ առ արարածս, և մանաւանդ առ ազգս մարդկան։ Որ նախ սկզբանն արարչագործ ձեռամբդ ստեղծեր զնախնիսն մեր զադամ, պատուեալ զնա քան զայլ արարածս՝ որ բանիւ միայն արարան. և յետ պատուիրանազանցութեն պատրոյն ճաշակման, ոչ արարեր անտես զանկեալ բնութիւնս, այլ ետուր զօրէնս, և առաքեցեր զմարգարէս յայտնելով զօրութն. իսկ պատրեալքն 'ի պատրողէն ոչ ծանեան զխորհուրդ բարերար կամաց քոց։ Ապա հայրդ երկնաւոր կամեցար յայտ առնել զանճառական սէրդ, կամեցութբ հոգւոյդ սրբոյ, առաքեցեր զմիածին և զծոցածին բանդ, որ եկեալ մարմնացաւ 'ի սրբուհի կուսէն և նովին մարմնով համբերեաց չարչարանաց, խաչի և մահու, և եղև քաւութիւն մեղաց մերոց։ Արդ որդ մեք ընդ սերովբէիցն երգեմք նմա ասելով, սբ՝ սբ՝ սբ տր զօրութեանց, լի են երկինք և երկիր փառօք քո, օրհնութի՛ 'ի բարձունս. օրհնեալ է գալուստ քո յաշխարհս 'ի փրկութիւն մեր. քն ած մեր. օրհնեալ է կենարարեր յարութն քո. օրհնեալ է փրկական չարչարանք քո,

որով գերծաք 'ի չարչարանաց և յանչարչարութենէն մեղանչականացս: Օրհնեալ է կենդանարար մահն քո, որով փրկեցաք 'ի դառն մահուանէ, և յանմահութիւն երկնից ժառանգեցաք. որ յամէն ժամն գոհաբանութիւն մատուցանեմք փառք և երկրպագութիւն բարերարիդ՝ փրկչիդ և նորոգողիդ, յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն:

Յորժամ Սուէք կերէքն ասասջէն՝

Տաղ:

Օրհնեալ է պարգևատուն կենաց, և պարգևն անմահութեան քն ած մեր:

Նախ յորժամ Սրբէք 'ի ամանն ասէն՝

Տաղ:

Օրհնեալ է շնորհն ձրի, և պարգևն անճառելի, կենդանին և կենդանարար մարմինն և արիւնն քի այ մերոյ:

Յորժամ հայր ընտանեացն ասասջէն՝ զայս աղօթս

Տաղ:

Տէր երկնաւոր բարերար և բազում ողորմ ած, առօղ բարեաց և պարգևի իշ-

կենդանութեան , ամենարարի բնութեանդ՝ յաղթեալ եղեր 'ի մարդասիրութենէ, մինչ զի զհամագոյակից և զարարչակից՝ աթոռակից և համապատուակից բանդ՝ առաքեցեր յաշխարհ , առ 'ի մարդանալ 'ի սբ կուսէն, և նովին անմեղ և անապատական մարմնովն՝ եղև զեն և փրկանք մեր աշխարհի· զի եառ զնա 'ի զենումն, 'ի մահ, և 'ի փրկութիւն, վասն մեր հաւատացելոց անուան քո մեծի ։ Եւ այժմ՝ աղաչեմք զքեզ, միջնորդութբ մարմնոյ և արեան միածնի քո ։ Հայեաց 'ի հեղումն որ արեան նորա, և յանձնչութիւն նորա 'ի խաչին, 'ի բացումն փրկական ազգերաց նորա, և արեամբ թաթաւումն որ մարմնոյ նորա, և անցս 'ի մէնջ դըսսումն պատուհասի յանցանաց մերոց բարերարութեամբ քով, զի նորա եմք փրկեալ, խնայեա 'ի գինս որ արեան միածնի քո , և ողորմեա բանաւոր հօտի քո յուսացելոց յանուն քո ։

Յորժամ յետ օրհնելոյ է ս տէր սուրբն , ծածկ ոցսն ։

Արժանապէս օրհնեմք զքեզ, և արդարապէս գովեմք և գոհանամք զքեն

որ

որ Տէր մեր, որ ըստ բազում ողորմութե
քում՝ անտես արարեր անարժան գործս
մեր, և այժմ՝ շնորհել արժանաւորս կա-
ցուցեր, փոխանակ մեղանչողութե մարմնոյ և
արեան միածնի քո, հաղորդս լիցուք փա-
ռաց տէրութեան քո, մեծավայելուչ թագ-
գերապատուի ծնութեան քո Առ ո-
րոյ՝ յանձն առնեմք, և բազմապատիկ գոհա-
նամք զքէն գոհանալով, որ Տէր մեր
ողորմած ես ։

Յորժամ որդիք աստուածային աւէն, ճաշն ղաւշէն։

Հաց կենաց և բաժակ անմահութե
մարմնոյ որդւոյ քո՝ տէր մեր և փրկիչ յի-
քո՝ տէր Քրիստոսի, մանաւանդ երկնային
կենաց ՚ի մեզ բաշխեալ, եղեր կերակուր մեզ՝
հաւատացելոց քոց. Հեղձամբք արեան
քո՝ ողորմեա բանաւոր հօտի քո, շնորհեա
լով զգթութիւն յանցաւոց հաւատա-
ցելոց ՚ի մահու՝ յեր փրկութիւն հաւա-
տացելոց, և արժանացո ծնողաց
զմարմին և զարիւն քո տէր. Յիշեա ըդ
փրկանքս չարչարանաց քո և զխնամա-
տու մահն, զարևանք ծնողութեան ՚ի խա-
չին և զանմահենլի կենաց, զոր ընկալաք ՚ի
մաց

մարմնոյ վասն մեր։ Նաևսից 'ի խոցուածս ծրոյ՝ արտաշաղորդ ձեռաց և ոտից քոց, և 'ի բացումն կենարար վտակին սրով, յորդեցան աղբերք, և արբեցան արարածք։ Նովին վտակօքն լուա և մաքրեա զմեզ յամ մեղաց մերոց, և թող մեզ զամ յանցանս մեր։ Խնդրեմ արեամբ քո փրկիչ Հօտի, և այս արա մեզ 'ի միասնաղամ՝ զարմանան սրբութեան քում, զի մահուամբ և չարչարանօք քո կեցեր զմեզ Քս ած մեր՝ բարերար և նորոգող, և քեզ փառք և երկրպագութի յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

Յորժամ հոգէ տր աւէն, ասա՛ զաղօթս զայս։

Տէր իմ ած ճշմարիտ, որ նախ յսկզ-բանն շրջէիր 'ի վերայ ջուրց, և ստեղծանէիր զարարածս յոչնչէ, և պէսպէս հը-րաշին գործեցեր յաւուրս մարգարէիցն, և 'ի ժամանակի անօրէնութեան եկեալն քո՝ իջեր 'ի յորդանան և 'ի վերնա-տունն, ցեր զառաքեալսն բազմալեզու շնորհօք։ Նոյն այժմ աղաչեմք զքեզ միջ-նորդութեամբ մարմնոյ և արեան փառա-ցեալ քո՝ որ բազմեալ կայ 'ի վերայ սեղ

նոյ

ւեզանոյս, եկ 'ի սիրտ և յոգիս մեր, և
և մաքրեա զմեզ իբրև զառաքեալսն 'ի
սուրբ վերնատանն. և բորբոքեա 'ի մեզ
զկայծ սիրոյ Աստուածութեան, զի արժանաւորս
լիցուք տաճար և բնակարան քեզ և Հա
կից փառակցացդ. և ամենայնօր շնորհեա՛
քո՝ լիցուք փրկեալք յաւուր դատման
մերոյ, և քեզ նորոգողիդ ոյ՝ վայելէ
փառք յաւիտեանս ամէն:

'Ի ժամ առաւօտուն՝ Տեառն աղօթք:

Յիշեա Տէր և ողորմեա, և օրհնեա
զուխտ և զժառանգութիւն եկեղեցւոյ
քում սրբոյ, և շնորհեա մեզ զերկնայինն
քո զխաղաղութիւն, զի մի լիցի 'ի մեզ
տեղի և մաս չարին. Հեռացո 'ի մէնջ
զամ՝ խարդախութիւն թշնամւոյն, և
զբռնութիւն նորա խորտակեա, բարեխօ
սութեամբ և յիշատակաւ սրբուհւոյ Աստուա
ծածնին, և յովհաննու կարապետին, և սրբոյն
ստեփաննոսի նախավկային, և սրբոյն գրի-
գորի մեր լուսաւորչին, և սրբոց առաքե-
լոց և մարգարէից, և սրբոց հայրապետաց
և վարդապետաց, ճգնաւորաց և կուսա-
նաց, և ամ՝ սրբոց քոց՝ երկնաւորաց և
երկրաւորաց, որոց յիշատակն է ս օրհ-
նու

նութիւն եղելոյ 'ի մէջ որ ննջեցելոցս՝ և տուողի որ պատարագիս. ամէն․

Զայս ընդ Փոխ-Ըմբռնն՝ առ ըստղն գոյս։

Յիշեա՛ տէր և ողորմեա՛, և գթա՛ 'ի հոգիս հանգուցելոց ծառայից քոց, որք ուղիղ դաւանութեամբ պաշտեցին զքեզ, և ննջեցին հաւատով և յուսով ննջեցելոց 'ի քեզ. յիշեա՛ զնոսա յաւուր մեծի գալստեան արքայութեան քո, ընդ արժանի ողորմութեան, քաւութեան և թողութեան մեղաց, դատաւորեալ պայծառացո ընդ սուրբս քո յօթեւանս գոյանցն, զի յաւէժական խնդութեամբ և դասընկերական ցնծութեամբ փառաւորեսցեն զքեզ քո, ընդ հօր, և ընդ սրբոյ հոգւոյդ, այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

Ընդ հայր Աբէլի՝ որում հայր Աբր ոչ յիշելին առան- ցի [illegible] է։

Ապա [illegible] 'ի [illegible] ասէ։

Ո՛ երեկոյն ինձ 'ի միջնութեան խոստովանիմ ճշմարտապէս մարմին և արիւն քո՝ յուսոյ կենաց, և աղաչեմ զա-

քեզ

քեզ՝ մեղայ յերկինս և առաջի քո, որ-բեա զիս յամ՝ որդւութէ հօրդ և մարմ-նոյ, շնորհեա ինձ ժամանակ և ցանկու-թի ապաշխարութեան. փրկեա զիս յերևելի և յաներևոյթ թշնամեաց. ազատեա զոգւոյս հոգւոյ և մարմնոյ իմոյ. Պար-գևեա ինձ բարեգործութիւն և բարեպաշ-տութիւն՝ [illegible] արժանացայց ձօշակիլ, և փառաւորել զՀայր, և զորդի, և զՍբ Հոգին, այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից ամէն.

Ե՛ յորժամ առաջին 'ի տէ 'ի տէին, ժամ.

Խոստովանիմ և հաւատամ, զի դու ես ճշմարիտ մարմին և արիւն յի քի՝ որդ-ւոյն այ, որ բառնայ զմեղս աշխարհի, ոչ մերոյս միայն, այլ՝ [illegible]. Հաւատամս հաւատամ՝, խոստովանիմ և հաւատամ.

Եթէ [illegible] Ե՛ [illegible] բանաւոր, [illegible]

Յորժամ՝ [illegible], ժամ [illegible]

Միածին որդի այ և բան հօր՝ արարիչ երկնաւորաց և երկրաւորաց, և յօս ցէտ

հա

համայն արարածոց, որ լինել զնոմ յինքն, անպարագրելի գոլով բնութեամբ՝ բովանդակեցար 'ի մարմնի, զի անտեսանելի և շօշափելի լիցիս մարդկային ազգի, զի որով՝ Ճաշակելի և կերակուր եղեր նոմ հաւատացելոց, զի տացես կենաց յաւիտենականս, այնոցիկ որք հաւատով և սրբութեամբ մերձենան 'ի քեզ, զի անսուտ խոստման քո մարդասէր: Իսկ այժմ մեք վերկեալքս պատուհասին արժանիք քո՝ հաւատով անսանելիք զփրկիչդ մեր բոլորանցն պարունակեալ 'ի ներքոյ կրկին անսակաց՝ հոգւոյն և գինւոյս, հացով՝ մարմնով և ածութեամբ յաղագս որոյ՝ երկրպագութիւն մատուցանեմք փրկողիդ մերոյ, և աղաչեմք զանբաւ գթութիւն քո Ած զկնիք մեղաց մերոց, և ջնջեա ըզձեռագիր մերոյ անպիտանութեան, բևեռեա զմեզ յերկիւղ և 'ի սէր քո Տր, զի միշտ գնասցուք արժանի կոչմանն՝ յոր կոչեցեր զմեզ: Տուր մեզ տէր՝ բանաւոր հօտի քո, յամ՝ սրտէ հետևել միայն ձայնի ճշմարիտ հովուին և կատարել ըզկամս քո, և լսել զհրամանս բարբառքո. և առնել օրինացդ, պահել զպատուիրանս քո զհանապազ: Փրկեսցես

մեզ

մեզ զանխոռ սուրբ և զհոգի խոնարհ, զի մի արհամարհեալ լիցուք առաջի քո. մաքրեա զմիտս և զխորհուրդս մեր, ով սրբոց քոց տաճարելոցն, զի ընդ նոսին արժանի լիցուք՝ զքեզ և զորդիարար, կենդանի և կենդանարար, զհայրդին և զորդին քո՝ քո ամ մեր, ձայնելով և հաղորդել, յաւետ կենաց յաւիտենից, ընդ ամ՝ սրբս քո, այժմ և միշտ և յաւիտենեանս յաւիտենից. ամէն:

Յորժամ երէց-ղէն և հաղորդէ աղէն, ասա:

ՏԷՐ մեր, և Տէր մեր, երևեցաւ մեզ, օրհնեալ եկեալ անուամբ Տն:

Օրհնի ասա:

Գոհանամք զքէն Հայր ամենակալ, որդիս միածնին, և Հոգւոյդ ճշմարիտ, որ ընտրեցեր հաւատացեալքս անուանդ քում՝ սէր, ՚ի ձեռն միածնի սիրոյն ՚ի լոյս, և բանայցես քեզ ժողովուրդ սեփհական, և տարբեր հոգւոյդ փառաց ննջալենք, և ժառանգորդ անձանց բարութեց քոց. ոչ ըստ մերում արժանաւորութեան, այլ ըստ անբաւ գթութեան քո, որ միշտ

շնոր

շնորհես առատապէս և ոչ նախատես, փառք պաշտօնէից, և մեծամեծս պարգևես։ Այո՛ օրհնեալդ օրհնեմք, և գոհանալով գոհանամք զքէն որ տաս մեր, որ յայսմ ժամուն զմեզ արժանաւորս հոգացեր։ Աղաչեմք զքեզ մի թողուր զմեզ 'ի ձեռաց քոց՝ յայսմ հետէ մինչև յաւիտեան. և եղիցի ողորմութիւն քո 'ի վերայ մեր՝ զամ աւուրս կենաց մերոց. և եղիցի անուն քո օրհնեալ յաւիտեան և յաւիտեանս յաւիտենից ամէն։

'Ի մէջօրէն ժամս ասացեն ճաշու և ինն խոնարհել։

Անեղդ և հաստատուն տէր իմ, որ ամ բարի 'ի քէն սկսանի և քև կատարի, և 'ի քեզ բովանդակի ամ, 'ի վախճան աղօթից ողորմեա մեզ, և լեր ընդ մեզ զամ աւուրս կենաց մերոց, և եղիցի ամենակալ աջ քո՝ պահապան մեզ յամ ժամ 'ի տուէ և 'ի գիշերի, 'ի նստել 'ի տան, 'ի գնալ 'ի ճանապարհ, 'ի ննջել և 'ի յառնել. և զամ գործս մեր՝ 'ի բարին կատարեա ամէն։

Աղօթք

Աղօթք՝ յորժամ է ժամ զարթնելոյ, ասա:

Օրհնեալ է մեռեալն և յարուցեալն 'ի մեռելոց Քրիստոս, որ զարթուցեր զիս 'ի մահահանգստեան քնոյ, խաղաղութեամբ անցուցանելով ըզ գիշերս, պաշտեմ և խնդրեմ, զի զմնացեալ ժամանակս խաղաղութեամբ պահեսցես շնորհիւ և ողորմութեամբ քով ամէն:

Աղօթք՝ 'ի մէջ գիշերին ասա:

Ի մէջ գիշերի յարուցեալ խոստովանիմք զքեզ տէր, փառաւորելով զանուն քո ով, և խնդրեմք 'ի քէն, հեռացո՛ 'ի մէնջ զխաւարային խորհուրդս՝ 'ի պատրանաց բանսարկուին պահելով՝ շնորհիւ ողորմութեամբ քո ամէն:

Աղօթք

Աղօթք առաւօտուն։

Առաւօտ խաղաղութեան ծագեա 'ի մեզ մարդասէր եւ կեցո. խնամոցն լուսաւոր-քո միտքն լուսաւորեա զմեր պղծեալս եւ կեցո Եւ յամ մտանելէ ամփոփեա զմեզ ընդ հովանեաւ աջոյդ քո ողջ եւ կեցո։

Աղօթք՝ 'ի ճաշ ուտելու 'ի ճաշելն։

Որ 'ի լուսոյ ծագումն՝ արեգական առ-գար, անձինս ծնունդ հօր որդի յաւուր քան զօրն անուն քո գովեալ ընդ. հօր, 'ի ծագել լուսոյ առաւօտուս ծագեա 'ի հոգիս մեր՝ զլոյս քո խնամոցն։

Աղօթք՝ ցերեկոյ ժամու տան

Ճաշի ոյ որ յայսմ ժամու աշխարհին շնչիւն եղեւ 'ի մկրտութեանն բաժանե-լով աշխարհէն լոյսս, Եդ եւ առ մեզ յեր-րորդ ժամուս, եւ լից զմեզ ան՝ բարութե-քո՝ խրախ զմեր դառնութիւն, հանդերձեալ 'ի սիրտս մեր յաւիտեանս յաւիտենից ամէն։

Աղօթք

Աղօթք՝ միջօրէին ժամու տուն:

Արեգակն արդարութեան որ մեր յոյս ես, որ ծագեցար 'ի հայրական ծոցոյ, արձակեալ զճառագայթս քո յամ աշխարհս. Բաց զաչս սրտից մերոց՝ տեսանել զհամափայլ լոյս քո, և հետևել շաւղաց քոց. հալածեա 'ի մէնջ զդեւն ձանձրութե, որ յայսմ ժամու մարտնչի ընդ մեզ, ջերմացուցանելով զմեզ 'ի մեղս և 'ի սէր հեշտութեանց. քոյին շնորհօք փրկեա զմեզ յամ մեքենայից նորա ամէն:

Աղօթք երեկոյեան:

Տէր տերանց՝ ամ աստուծոց, գոհանամք զառատ մարդասիրութե քումմէ, որ լոյս բաշխում՝ ողորմութե քում՝ պարգևեցեր զօրս զայս խաղաղութե անցուցանել, և հասանել 'ի ժամ երեկոյիս: Արժանի արա և զգիշերս զուարթութե անցուցանել առանց մեղաց և առանց խռովութեան, շնորհօք ամենազօրին ամէն:

Յորժամ 'ի հանդէս հագնիս, այսպէս ասա։

Տէր մեր յս քս, որ անապական սուրբ մարմնովդ եղեր 'ի գերեզման, նոյնպէս և յարեար 'ի մեռելոց, շնորհեա մեզ որ անապական խորհրդով մնասցուք 'ի մահէնս, և սրբութեամբ յառնել 'ի մահահանգստեան քնոյս, ոչ ունելով զնշան ապականութեն 'ի մտաց, 'ի սրտէ և 'ի հոգւոյ, շնորհօք փրկչիդ և աստուածոյդ մերոյ ամէն։

Աղօթք՝ յորժամ 'ի գործ երթաս՝ ասասցես այսպէս։

Զգործս ձեռաց մերոց՝ ուղիղ արա 'ի մեզ Տէր, և զգործս ձեռաց մերոց՝ յաջողեա 'ի մեզ։

Մաղթանս՝ ձայն Գէորգայն արհամարհոյ, յորժամ
առնէր. 'ի յաղթելոյ Մեծին Պետրոսի Նուիրակացն՝
արքայականեալ.

Տէր յաւիտենական. թագաւոր և ամե-
նակալ. Ծագեցուցիչ լուսոյ և յօրինիչ գի-
շերոյ. Կենաց 'ի մահու և լոյս 'ի խաւա-
րի. Յոյս ակն ունողաց և երկայնամտու-
թիւն ապաշխարողաց. Որ ամենաբարեաւ իմաս-
տութ. քո զգործս ձեռաց յոյժ զատուցեալս
մահու. Ընծայեալ ծագումն և անմահ ա-
րեգական. Քանզի ոչ գոյ ծածկեալ ընդ
փառս տէրութեան քո՝ խաւար գիշերոյ.
Որում կրկին ծունր երկրպագութեան
տամ նեղեալս. երկնաւորաց և երկրաւո-
րաց և սանդարամետականաց. Որ լսես
զհեծութիւն կապելոց և հայիս յաղօթս
խոնարհաց և ընդունիս զխնդրուածս նոցա.
Քո եմ և թագաւոր իմ, կենաց իմ և
ապաւէն իմ. յոյս իմ և վստահութիւն
իմ 'ի քո ձեռն ամէն. Սուրբդ՝ հանգու-
ցեալ 'ի հոգիս սրբոց. Անխաթարութեան
վշտաց, և քաղցրացուցիչ մեղուցելոց. Որ գի-
տես զիմ յառաջ քան զլինել նորա.
տարերս զգայականացն զօրութեան
ան քոյ. և փրկեա զիս յերկիւղէ գիշե-
րի

ըն և 'ի դիմէ չարէ։ Ով դու զյիշատակ սոսկալի և սուրբ քո անուանդ՝ միշտ համբուրեսցեմ շրթամբք հոգւոյ՝ ըղձուն ճնչոյ, կեցից պաշտօնեայ ընդ այնոսիկ որք կարդան զքեզ 'ի բոլոր սրտէ։ Եւ 'ի դրօշմէ խաչի քոյ նշանիդ՝ զոր ածային արեամբդ քո նկարեալ նորոգեցեր, և 'ի նոյն շնորհ որդեգրութեան զմեզ մկրտեցեր, և 'ի փառս պատկերի քո նկարեալ յօրինեցեր, այսու պարգև զօր ածանօք, ամաչեսցէ սատանայ։ Խափանեսցին մեքենայքն։ Խորձյին որոգայթքն։ Պարտեսցին մարտուցեալքն։ Պակասեսցին զէնքն սադրուքք։ Անդեսցին մեգն։ փորատեսցի խաւարն։ Անկցեսցի մառախուղն։ Խոտորակ քո հալածեսցէ, և աջ քո կործեսցէ։ Այն դու գթած ես և ողորմած. և անուն քո կոչեցեալ է 'ի վերայ ծառայից քոց Եւ քեզ ընդ Հօր՝ հոգւոյդ սրբոյ փառք իշխանութիւն և պատիւ այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

Գովեստ ՚ի նոյն ՍԲՆ Գրիգորի ասելոց՝
ձեռն երրորդ ճառէն։

Սէ՛ սորա՝ զնանդ ոչ պատմելոյս բաժանե-
դամ՝ այսպիսեաց ձայնաբերութեանց կող-
կողմանին հեծեծանաց. որ մանաւանդ այ-
սու մեծացար, թէ՝ աղօրեաց եմ ես որ։
Ո՛ հա տա. չորալն զերկայն՝ բարուն. քա։
Ո՛ւ մեծահամբաւն զատանութեն. քաղց-
րութեն. քա։ Ո՛ւ կորուսելոյ յայտնութն
ձեռնադրեալ. քա։ Ո՛ւ յանդգնելոյ մայրու-
թեն ազգեցութեն. քա։ Ո՛ւ խոկումն փառաւ-
որին՝ հեշտութեն. քա։ Ո՛ւ կործանելոյ
այցելութեան՝ աջ. քա։ Ո՛ւ ընկղմելոյ
վերստեղծութեն ձեռն. քա։ Ո՛ւ բեկչումն
անայլայլելի խաղաղական՝ մատն. քա։
Ո՛ւ պանդխտելոյ պաշտպանութեն հո-
գի. քա։ Ո՛ւ աղախնացի փառահեղութեն
երկրպագելի անութեն. քա։ Ո՛ւ օտարին [illegible]
զգեստին՝ զօրութեն. քա։ Ո՛ւ [illegible]
քաւութեն, հրաշից. քա։ Ո՛ւ փախուցե-
լոյ աղաւնութեն՝ սան. քա։ Ո՛ւ որոգայ-
լոյ սպառապարութեն բարուք. քա։ Ո՛ւ
փրկելոյ անաղծութեն լոյս. քա։
Ո՛ւ տարակուսելոյ հնարաւորութեան՝
հանգիստ. քա։ Ո՛ւ անխծելոյ եկեղեց [illegible]

 յու

ցումն՝ օրհնութիւն քո։ Ո՜վ վհատելոյս
քաջալերութիւն՝ խրախոյս քո։ Ո՜վ վշտաց-
նելոյս մխիթարութիւն՝ բաժակ քո։ Ո՜վ
նեղելոյս ընդարձակութիւն՝ կամք քո։
Ո՜վ տանեցելոյս կազդուրումն՝ սէր քո։ Ո՜վ
հաստատումն սասանեցելոյս՝ բան քո։ Ո՜վ
հոգւով վիրաւորելոյս՝ կաթուած ար-
եան քո։ Ո՜վ, [illegible]
ակնարկութիւն քո։ Ո՜վ յուսահատելոյս
անդրէն ընդունելութիւն՝ իշխանութիւն քո։
Ո՜վ պատսպարումն կարելոյս՝ կցոր-
դութիւն քո։ Ո՜վ խաւարով մահու ծած-
կելոյս՝ նշոյլ կենաց քոց։ Ո՜վ խռովե-
ցելոյս իմ հանդարտութիւն խաղաղութեան
քո։ Ո՜վ փարատութիւն օտարացելոյս՝ ող-
ջոյն քո։ Ո՜վ մոլորելոյս դարձաւորութիւն
ձայն քո։ Զի դու տիրես ամենայնի
գթութեամբ. և չէր ՚ի քեզ մասն ինչ խա-
ւարի։ Եւ ո՞չ է բարութիւն առանց քո։
Եւ քեզ վայելէ փառք յաւիտեանս
ամէն։

Խօսք

Խօսք ընդ Թոյ

Առ Պարսից Պետրոսի Սամուելեան.
Ի հայկն Լեռնէ 719 երեմ, և ՚ի հետև_
եալսն.

Ով ամենափայլ ճառագայթ, մեր տա_
ռապելոյս յայսմ Եւրոպիոյ կեն_
դարուսս ոչ ինչ կերպիւ զօրեսցի ճա_
նաչել զնա, որպէս հեղ-ափրիչ և
Հայկազանցն. այլ նախօրէն, և օրհնա_
կաւ, քան Մուշեղեան. Այժմ տեսա_
նելի իւրն ընդ Հայկի օրհնակաւ. այլ
յայժմ զեղ յաւելեալ.

Եւրոպական զխաւթի Ճանաչո_
թաւթեց՝ կամ է յարուցանց. յորս
պայծառափայլ Անձնաւորութի, Մեծի
մասնաւթի և Անձնաւորութի Սա_
շարժ Եւիւ. Եմ Յաջնաւոր և փիլաւոր
որ եղև մեզ ՚ի ձեռն բացխաչուն Սար
գարէից, Փրկչին մերոյ՝ և Առաքելոյն.

Առաջին զխաւթին է ընական, քա
նական, և հաստատեալ ամ մարդկան. որով
ուժով մարդն ընդ գործոց քո յածեալ՝
քննութիւն արարածոց, և հաւանութիւն
զն եղելոշարժ երևելեաց՝ զայ ՚ի ծանօ
թութի արարչագործ Հզօրութեան. Երկ

րորդ

բոլորն է գերբնական, և միայն 'ի սուրբ անուանդ հաւատացելոյն առանձին։ Զքեզ զի՝ ով անհաս Տէր իմ, ոչ այսպէս արարեր զիս՝ ազգաց և զգաստատանս քո ոչ յայտնեցեր նոցա։

Այս երկեակ արծաթապատութեամբ ով Աստուածք Տէր իմ, ծառայ քո սկայեալ մերոնց ճանաչել զանեղծութ-քդ, այսինքն միանձնաւորութի, զօրութի, և Էնութեան քո․ պարզութեան՝ և կատարելութեան քոյ․ բարութեան՝ և անչափութեան քոյ․ անբաւութեան՝ և անբովանդակութեան քոյ․ տեւութեան՝ և նախագիտութեան քոյ․ կամաց՝ և միտք քոյ․ սէր, և ամենուրութեան քոյ․ նախախնամութեան, և նախասահմանութեան քոյ․ արդարութեան և ողորմութի քոյ․ ամենակարողութեան, և արարչագործութեան քոյ․ նաև՝ այլ անթիւ Էականա կան յատկութիւնք՝ և անուանք անփոփոխ էութեանդ․ եթէ ստորոգաբար բացատրեցի այնպիսի անուանքն՝ կամ թէ բացատրաբար․ բայց ով անճառելի Տէր իմ այսպիսի Էնծանօթութեանդ եբր ընական գիտութի՝ ոչ է այնքան հաստատէ, և արդիւնաւոր, որպէս հաստատե-

հաւատովն հաւատալ՝ թէ ես Ած. և խնդրողացդ ես Պարգևատու :

Հաւատացի՝ ով Հզօրախնամ Տէր իմ, բազմապարգև հաւատով. որով կարգաւորեալ՝ զուղղելի դաշնութիւնս մատուցանեմ քեզ՝ լոյս աչաց իմոց, որ լուսաւորեցեր զիս, և գտայցի զքեզ. գիտացի, և հաւատացի ՚ի քեզ. զի դու ես միակ, և միայնակ Ած իմ անըսկիզբն, և անվախճան. արարչագործ երկնի, և երկրի. երևելեաց՝ և աներևութից. Ծնօղին Ած ամենակարօղ՝ և ամենակալ. անմահ, և անպարագիր. անպարփակ, և անսահման. անմատչելի՝ և անբովանդակելի. անքննելի, և անփոփոխելի. անբաւ, և անհուն. որով ամ՝ ինչ եղև, պահպանի, և նախախնամի յերրեակ յաւիտեանս :

Հաւատամ ով սրտագէտ Տէր իմ, յերիս անձնաւորութիւն քո. յանսկիզբն Հայրդ, ՚ի ծնեալ Որդին, և ՚ի բղխեալ Սբ Հոգին. համագոյ, և համօրուն. մի Ածութիւն, և մի իշխանութիւն. հաւասարապատիւ՝ և զուգափառ. միութիւն յԵրրորդութեան, և Երրորդութիւն ՚ի միութեան. անշփոթ անձնաւորութիւն՝ և

ան

անարուշ էութիւն. այսպէս հաւատամ, և պաշտեմ զանբաժանելի Երրորդութիւն- բառ բանի ծառայիս քում [illegible]. ողորմութեամբ քո լի եղև երկիր՝ և բանիւ քո երկինք հաստատեցան՝ և հոգւով բերանոյ նորա ամ զօրութիւնք նոցա.

Փառք մեծ անհաս երրորդու — թեղ,
և զուգակից համագոյու — թեղ.
Յաւիտենական յաւէտ — նից,
այժմ, և յաւէտ յաւիտեանց — ից:

Աղօթք առ Հայրն Աստուած.

Ով անճառ պարզութ՝ և բարեխնամ Հայր. որ անեղծն և անպատճառ գոլով՝ սկիզբն, և պատճառ ես ամե. Հա մայ ընդ Ծնընդեանդ, և Երրորդութե. ես եզակակերպ սրբասիրութ. ա- ղաչեմ զքեզ՝ զմեծս մանկութեն իմոյ. և զանգիտութեն մի յիշեր. այլ յիշեա զիս Տէր ըստ ողորմութե քում. քանզի ա- մէ չէ քանութիւն անբաւելի արարեալց յանցուածոց իմոց եմ ընդդիմակ. ո- ղորմութեդ քո կարէ հանել զիս ապա- 'ի լոյս փառացդ՝ ով անմահանալ Տէր իմ:

իմ. որ ունիս 'ի ձեռին քում զբուն֊
կենդանութեն մահապարտիս. Ո՛ ինչ էի՛
ով անձնապատութ ծոյլ իմ, զինչ եմ, և
զինչ լինելոց եմ. Եւ ոչինչ. և 'ի գլու֊
թիւն էութե՛ն ածեր զիս. Աչինչ եմ և ս
ասեն մասնաւորականն բարուցս. տակաւին
ոչ տաս թոյլ՝ արհամարհել զարարածս.
Եւ յաւելից մեղս յանցանս. եմ որ֊
դէն առօրեայ մեղօքս լցեալ. ի՞նչ
թէ դեհենի պատուհասի լինելոց եմ դա֊
տապարտեալ.

Նորոգեա զիս՝ ով անճառելի Տէր
իմ, և կեցո 'ի խորոց ծովու մեղաց. զի
դու ես միայն յոյս իմ, և ապաւէն 'ի
մահուանէ իմմէ մինչև յօրն դատաստանի։

Աշխարհ մահ աշխարհի իմ.
ստս ընթանամ տառապեալ իմ.
եղն իմ լինելոյ տարաժամ իմ.

Ահ թշուառացելոյս՝ երբ եղէց ես
կամակորս և խեղաթիւրս, կամեցայ կա֊
մակատար քոյդ բարեհաճութեանդ.

Ով ամենակալ Տէր. ամենակալ
թագաւոր. ողորմեաց Տէր, և հոգւոյ
մեղաւորութեան. Ես ոսկի պատրանօքն
պանծացեալ՝ գանձ կենաց կամեցի թող

մի

մեծատուն էի, և ոչ ինչ կարօտէի. ոչ գիտացի թէ աղքատ էի, մերկ, ողորմելի, հեղգ, և կոյր: Կարծէի զիս գոլ ինչ. և գոլով ոչինչ. կարծէի զիս գոլ քաջ պատմնեաց. բայց երևեցայ բանադրելի ի գործունէից. նաև անձին իմում երկեւ ապաժին քաղըմ, և պաշտօն. հանա զործելով ոչ զգուշ ի փոխանս, և որով գնաց ընդ ոտիւ թէ ւեալս:

Ողորմեցի Տեառն դեղեցիկ բանից քո ընկեցի բարձրաբերձ անձրևս շնորհաց քոց. բայց անուն կարծանեայ փոխանակ շահեկան արդեանցն՝ փուշ բերի, և տատասկ որով անպիտանացայ, յանէծս մերձեցայ՝ և 'ի միջանցելն նաւոր հուրն տանջանաց:

Արդ լուսաւոր Հայր ամենախնամ, զի 'ի հողոյ բաղադրեր զիս. մի որոմնաթիւ քով յանդիմաներ զիս. այլ որպէս ամենահնար բժիշկ զանբուժելի ցաւս իմ բժշկեա, և ըստ անբաւ ողորմութեան քում կեցո զիս հեղձամղձեալս, և զան կեալս:

Ով Տէր՝ և աղաւէն իմ, որ թողեր ընդ բարեբանեալ սուրբ տապանին. անա ռակորդւոյն. աւաղելին. պառանեկ հնոյն,

և

և պետութեան. Թող և ինձ մարդասիրա-
պէս՝ որ անկեալս ՚ի ձեռս աւազակացն:

Մի՛ անտես առներ զգործս ձեռաց
քոց. լուր զհեծութիւնս իմ՝, և տո՛ւր
զողորմածն քոյ շնորհս: Մի՛ եղիցի ինձ
պապանիլ՝ և անտես մնալ. ինձ ձայնել՝
և քեզ ոչ լսել. աղաչել՝ և ոչինչ օգտիլ:

Այժմ զիս՝ Տէր ամենագութ,
լուր ողորմած. հաշտեաց՝ անախտակերպ.
արբեա զիս. ՚ի վերայս՝ ամենօրհնեալ
Տէր. որում վայել է օրհնութիւն գոհութեան
հանդերձ յերկս յաւիտեանս ամէն:

Տէր համայնից բարերար լոյս,
մերկեա յինէն ըղ քուրձ մեղ դոյս.
Նորոց հեղօր, և երկնա ծոր,
լուր հեծութեան վշտամբս ծոր.
Յօդեաց զատուն երամա ծէտ,
հաղորդ զբանայց և ես յա ծէտ.
Բարեբար խաղաղ ըզ քոյ,
զի յառօրեայս միշտ յօրա ցոյ:

Խօսք առ Աստուած [illegible]:

Որդի Աստ՝ ած Աշխարհի. բարձր արարիչ
և անթերի հաստատող խնամակալիմ
զի դու ես էական պատճառ, և Աշխարհիս
բան

բան հօր իմոյ․ դու կերպարան՝ և ճառա-
գայթ հաստատութեանց հօրդ․ դու լոյս փա-
ռաց․ նկարագիր՝ և կնիք կենդանի․ ի-
մաստութիւն և զօրութիւն էակից հօրդ։
Ծնունդ քոյ է մեզ անհասանելի, և
բանից անճառելի․ զի անքննելի ծնունդ
քոյ ոչ է ըստ քննութեան արկանելի․ այլ
մանաւանդ պաշտելի, և երկրպագելի։

Դու 'ի վախճան ամենայնի՝ երբ եկն
լրումն ասհմանեալ ժամանակին ըստ
ածային բարեհաճութեան՝ և ինքնիշխան
յօժարութեան, խոնարհեալ յան-
ճառ փառացդ 'ի խնդիր մոլորեալ աշ-
խարհին՝ էջեր 'ի հայրական ծոցոյ՝ մարմ-
նացար, և մարդացար ճշմարտապէս՝ և
ոչ առ աչօք։ Ա՛ծ կատարեալ՝ եղեր
մարդ կատարեալ անճառելի, անքակտե-
լի, և անբաժանելի միաւորութեամբ ածու-
թեանդ ընդ մարդկութեան․ անշփոթ մնալով
երկաքանչիւրոց յատկութեանն։

Բանն անմարմին ըստ էու թեն,
եղև մարմին ճշմարտու թեն.
Ընծայն որդին, որ 'ի հօ րէ,
եղև որդի ա 'ի մօ րէ.
Զիւրն պահեալ անյեղա պէս,
և զմեր առեալ ըստուգա պէս.

Ճռ

Ողջմտութեամբ էառ մարմին,
տառապեցաւ՝ և մեռաւ. մի երկիր պլնու
Ո՛. ա. ով յաւիտենից ծածկեալ
ազգաց խորհրդոյդ մեծութեան. տէր իմ, և
փրկիչ յոյս աշխարհի, և յոյս կենացս. տուր
ինձ փրկութիւն, և մեծ կենդանութիւն.
ծագումն մխիթարութեան, և արեգակն
արդարութեան. զխորս անհնարին բարե-
րարութեանցդ պատասխանեցից խորհրդա-
բարդս. զխորս մշտահեղ երախտաւորիդ
հատուցից անպատմելեաց ողորմութեան։
Ո՛հ. որքան սարսափելիք են՝ ով
թագաւորդ փառաց, անհասկանալու-
չար ծառայիս. որքան սիրելի. որքան բա-
րերանելի. որքան յարգելի՝ և որքան
փառաւորելի. որ այդպէս սիրեցեր զիս, և
փրկեցեր. մաքրեցեր՝ և պայծառացուցեր։
Վասնզի դու որդի ես փառն խնդրեա
փրկութեան՝ գթեցար զիմ բնութիւնս, զի
ինձ գրգռ գթեցուցես. դու բարերար ես,
և կատարեալդ 'ի հօրէ եղեր փառս իմ
բարեր մարդ՝ և կատարեալ 'ի մօրէ. այն
պէս զի՝ մի և նոյն օծեալ է միածնե-
նաւոր, և ժամանակաւոր. անեղ՝ և եղա-
կան. ածող՝ և ածեալ. անչարչար, և
չարչարեալ. Դու անփոփոխելի 'ի խա-

չէին կախելոյ՝ և ընդոծինք հօր նստելոյ. 'ի գեղեցկագոյնսն եղելոյ՝ և 'ի քաղաքային եւս ախտաս բազմելոյ. 'ի ստորին վայր դժոխոց իջելոյ՝ և 'ի վերաքոյ զիմ՝ բարձրութենս երկրպագելոյ. 'ի փոփոխեցայն թշնամանելոյ՝ խել 'ի սերովբէից ընդ հօր քում՝ էակցի, և որդւոյդ աստուծոյ որ բարձանելոյ. մարմնովդ 'ի գերեզմանի՝ և հոգւովդ 'ի խառնարանի արգելման դժոխոց. բայց անուղղելի անբաժ՝ և անոշ յերկոցունցն :

Որդ՝ զինչ արարից, կամ զինչ ասացից որ խոտոր ճանկ խնամ՝ ընդ անի, զոր եստուր ինձ ով փրկիչ իմ, և կերպացից զի մարմին թախծելոյ՝ և յանօրէնութես խնամ՝ ընկղմելոյ անձինս՝ որպէս եղծանելի մարմին ծանրացուցանէ զոգիս, և հողեղէն յարկս հանէ զբազմահոգ միտս. Օգտամ՝ ինէք ընդ վայր զբանս, որ սակաւ ինչ պէտս ունի. խել ընդ մա րխամա զմտօն բ...րի ոչ յմարեմ, որ ոչ երբեք լինէն բարձյի

Այս թշուառութեան. որ ոչ եմ արժանի հայել 'ի վեր, անսանել զբարձրութիւնս երկնից, և յանդիման լինել մարդասէր փրկչիդ: Սակայն յանդգատամ

տամ սիրոյդ պատարագօրէն՝ զոր ինչ միանգամ կարեմ, զոր ինչ միանգամ դիտեմ, և զոր ինչ միանգամ յօժարիմ, զամ խորհուրդս, բանս, և գործս քեզ մատուցանեմ, ապաւինելով ՚ի քո անոխակալ մարդասիրութիւն։

Ողորմեա ինձ տէր, զի հիւանդ եմ ես. բժշկեա զանձն իմ, զի խռովեցան ոսկերք իմ։ Ողորմեա ինձ տր, և բժշկեա զանձն իմ. զի ես մեղայ քեզ։

Դարձ տր, և փրկեա զանձն իմ, կեցո զիս տր՝ ըստ ողորմութեն քում։

Անօրէնութիւնք իմ բարձրացան քան զգլուխ իմ։ Աղաչեմ, և խնդրեմ ՚ի քէն. ով գթած բժիշկ հոգւոյս, թող ինձ զմեղս, և մի կորուսաներ զիս ըստ անօրէնութեն իմում։ Այլ քաւեա զիս զբազմամեղս ՚ի մեղաց, և օգնեա ինձ։

Որդի և բան Հօր աստու ծոյ,
մեր կեցութեան՝ հիմն հաստա տոյ.
Բանեալ սրբոց՝ խարիսխ յու սոյ,
արա զիս տուն՝ շնորհացդ յօ գոյ.
Դու ես ձորակ՝ համայն յած ոյ,
խաւար մտաց՝ սրբես յու ռոյ.
Ինձ ողորմեա՝ օծմամբդ սի րոյ.
զի ընթացայց ՚ի հաւ տոյ.

Ո՛վ անձնաւորական ամ ձեռն ըստ ինքն-
ողի. որով ա՛նօր ողէ, խօսի, և բան-
բանի. հաւատամ, և երկրպագանեմ
քեզ. որ նոյն ընդ Հօր, և Որդւոյ. Երրո-
դութեան անձանց, էակից՝ փառակից՝
համազօրն՝ և հաւասարապատիւ՝ համա-
գոյից: Դու ամենակալ ոգի, մխիթարիչ
սգաւորաց. աղբիւր կենաց՝ և լուսոյ.
բաշխող շնորհաց, իմաստութեան և բա-
րութեան. զօր իմաստի՝ և կենդանարար լոյս
իմաստակերպ՝ և միջնորդ. ոգի տուօղ
բանից, և առաքելոց. որ ողելով շրջէ-
իր 'ի վերայ ջուրցն. Ոգի ամենակարողութ,
որ ոչ հանգեաւ 'ի մարմնաւորս մարդ-
կան. Ոգի պայծառութեան յաւէտ, որ հանգ-
եաւ 'ի վերայ քաղդէից, ընտրեան բան-
ղամա, յերկնից, ղուղաւորիցն, գերեսուն,
յերկիր[illegible], [illegible], [illegible], և
[illegible], [illegible], [illegible], միրեալ, և 'ի
վերայ փրկչին մերոյ: Դու ոգի ընդունող
Հօր ոք: Դու ոգի անմահական. ոգի ի-
մաստութեան, և հանճարոյ. ոգի խորհրդոյ
և զօրութեան. ոգի գիտութեան, և աստուածպաշ-
տութեան: Դու ոգի կենդանի. որ գիտես

ցանկալի անճառ շքեղացուցանէին փառա-
կերպ լեռնաձոր Հայոց ՚ի մերոյ սրբոցն
յաւուր սենեակ հասանէի. Ողի ով, և քո
Ողի լեռնաճաշ կեանս և ակնար անմահից.
Սուրբ ով, և միոյ քո. Տնկեալ ուսու-
ցիչ և փարգամին կանթեղաւորն ամպոց.
Ճարտասան քրիստոնէից, և Խաժաւոր
չորրորդ՝ ով և կամքս Լուսաւորչեայ
երկնային ժառանգութեան մերոյ, և որդեգ-
րութեան. Ընդային խորին խորհրդոյն քրիս-
նոյ՝ յայտնող՝ և պատմող. ՚Ի քեն մի-
ածին ծնեալ՝ ով խորագիտակ որ ոք այլ,
գոյ ՚ի քեն պատուիր բերել, որ է. սէր,
խնդութիւն, խաղաղութիւն, երկայն-
մտութիւն, քաղցրութիւն, բարութի,
հաւատ, հանդարտութիւն, հեզութիւն,
ժուժկալութիւն, և այլ այնպիսի զթա
սիրեալ պարգևքդ. Քև սրբեալքն՝ մա-
տուռակեալ սրբուցանեն կոչնականացդ
զերկնաւոր խնամութեան գինին. Քև
սիրողք մարմնին ընդ սիրեցելոյն. Քև
ևս է ամ՝ համաձայնութիւն ոք մանոյ,
ընկերակցութիւն ընտրելոց, և երանու-
թի քեռ ողման հաւուն. Օ՛ւա ՚ի քեզ
զհայհայութիւնն անքաւելի՝ քարոզեսց
նախնւոյն քոյ՝ և ծաղկին բանին.

Փառք

Փառք հօր․ որ ըստեղծ զիս․ յորմէ առ ինչ ամենայն էառ․ յորմէ առ հայրութիւն, առ միութիւն, մշտնջենաւորութիւն, զօրութի՛ւն և նախասահմանութիւն։

Փառք որդւոյն․ որ փրկեաց զիս․ որով առ ինչ եղև․ որով առ որդիութիւն, առ համաստուածութի, զեղբայրութի, իմաստութիւն, և փրկութիւն․

Փառք ամենասուրբ հոգւոյդ․ որ սրբեցեր զիս․ յորում առ սէր, առ օրհնու, խաղաղու, երանու, և բարու. Օ՜թեւ առ-ի՛ աղաչեմ զքեզ, ով շնորհաբաշխ ոգի․ և ածացուցիչ զօրու՛թդ․ քով զանյոց եալ այս հոգւոյս այժմ․ զօտարացեալ խորհուրդ սորայս մերժեա․ զխիղճ մտաց իմոց սրբեա․ զմարմնոյս յանցանաց ջնջեա․ զսա զխաւարեալ յիս ծագեա․ բացով սիրոյդ զիս արծարծեա, և ի համայնութեան մտաց զիս արհամարեմ՝ Ծնելեան՝ ով ամէն խնամոց ով ոգի, բազմահնարս զօրացի զոր կամ անզգամաբար կործանեցի սրանս, մի՛ ընդ կայսց զարգացուցեր հողեղէն ... յոր մէ խոստովանիմ, և համայն զանձս զարդարեա ի մեզ ծանկեայ անձի՝ և զարդարեալ։

Բանից ով սնուցանեալ յայս զօրացուցիչ մարդոյ ծննդեան․ մարդարեա

տանես 'ի հովուե՛աց․ տարբեալս 'ի ձիւնոր
ևոյ․ ունեւորան՛ իցս 'ի մաքառօրայ․ քա
րայօղս 'ի հալածչաց․ բարբառօղս 'ի հա_
մերց․ լոյս 'ի խոլից, և արդարս 'ի մեղա
ւորաց․ որ պարտիկ ցն քո էակիցն հօր՝
քոյին զործակցութեամբ զայս ամ՛ զործել՝
զառ 'ի քէն փրկելոց։

Հօր, և որդւոյ սէր քարոզ — գեալ․
զի հայր ամ քն ձայն — չեալ․
քն և որդին փառաւոր — բեալ։
Ողեռ, շնչեա․ ողի բըղ — խեալ․
ուր, և որբան քեզ սխուր — ժեալ․
շնչեա յանձն իմ՛, մեզօք մեր — ռեալ։
Կարօտի նեաւրքն միրաւս — րեալ․
օծման իւրոյ եմ՛ կարօ — տեալ․
զինեաւ, ձիթով 'ի քէն սօս — տեալ։
'ի քեզ յուսամ՛, զօրս իմ՛ յա — ռեալ․
կրամահիս թելինահաս — լեալ․
զի քե եղէց կենդանա — ցեալ։

Ով մշտարուղիս որ ողի․ զառաստահաս քոյինաշունչ ընորհօղդ 'ի մեղ խառ զայմանս․ և զանգուլ ծարանացդ շուրժ մանես անապառ արա 'ի մեզ։

Վարժեալ Մ. Ձամչեան Մ․

Սուրախ լէր տիրամայր որ ծածկին՝ լուսակերտ առաքեալ անուանելի

րուայն. ամենամաքրելի դու ես որ հօրն մայ. մայր կուսութեամբդ փրկչին աշխարհի . և արփիափայլ հարսն դու ես սէր ։ Դու թագուհի՝ մայր օրհնութեան. միջնորդուհի՝ մայր որդւութեան. տիրուհի՝ մայր մխիթարութեան . յաղթիչ՝ մայր յուսոյ, և եւ բարեխօսդ՝ մայր ամենայն շնորհայն. հաշտարարդ՝ մայր կենաց. և խրախոյս սէրդ մայր փրկութեան։

Ո՛վ բանի լեր մայր բերել	բեալ .
Ձեռնմամբ դրախտին հասառ	տեալ .
Ծարաւելոյն փափաք	դեալ ։
Նաւաց ծովու աստղ	տեալ .
մեղաց և յաւէտ եղա	նեալ ։
Խնդակալեր արտասուք մա	կեալ .
Զոյդ կենաց ողորմեր եղ	քեալ .
Ծառոյն կենաց ի քեզ ալն	կեալ ։
Նաւաց ծովու աստղ	տեալ .
յամէն աղէտ դու եղա	նեալ ։
Յօղնել նոյնաւ մայր ընկա	լի .
յնեկեղել ինձ փութացա	կի ։
Դու ձեռնաւոր անեղ բա	նին .
և փառաւորն ամենայն ձրա	գին ։
Օրհնութեան անթառամ	մին .
զարդարել վայր ծաղկ	ծին ։
Աստուածածին քո սարդծո	ղին .

և

և անդստին կենաց հա ցին:
Պու գերկարան անբաւ բա նին.
և կերակրիչ հրաշալեր տին:
Ծընող երկիր դու անհա սին.
և երանեալ մայր ուրա չին:
Պ ամենապարգեւ մայր պանծա լի.
քան զնախամայրն երանե լի:
Ամենահեան նա պատուե լի.
ևս ախորամայրդ անարատե լի:
Ի խեն յանցանաց հաւեալ ան տի.
բայց քե մայրութն հովուաց ըն րի:
Աստուծոյ պարտէզ միշտ օրհնե լի.
բոլ զաւշակմանն եգաբե թի:
Նըզգէ մարդկան յար պաշտե լի.
որ մայր երկիր հնանուրց փըրկ չի:
Աբրալըդ գդ անշարժ բա րի.
Թէ սերոդ է անշարժե լի:

Նըրդ՝ ով տաձար, և ածոռ բանին այ՝ մարմնոյ՝ մայր քե. ըս մարդաբեւուհ ւոյդ բանից. ամ՝ ագնիք հօղեռ քեա բու, անարգել շրթամբք, անհերթնեի զխանմոք, և յուսոյիր ոչօք մերձանուէ ցքեզ բարեխանսեալ՝ յամ ազբեր քեզ երանեմք. բարեխօսեա առ մարմնացեալ անձ. զի փրկեսցէ զմեզ ի հրոյ դե հենոյն

Նշան

Նշան քաւու-
թեան՝ և Տէ-
րունեան ա-
թոռոյն. յու-
րում բազմե-
ցաւ Տէր Յի-
սուս Քս, և
սովաւ յաղթեցաւ մահու թշնամ-
ւոյն։ Սա է յաղթութեան օրհնեալ
աթոռ Արդարոյն Աստուծոյ. սովաւ
յաղթահարեցաւ գերութիւն դժոխոց։
Սովաւ բացաւ մեզ ճանապարհ ծառոյն
կենաց 'ի Սրբո
բեմական արահ
պատուեթենէն
Սա է սեղան
սրբութեն, և
'ի սմա է պա-
տարագեալ Քն
Գառն Աստու-
ծոյ Նուիրեցեալ յա-
ւէտ Սեղանոյն խաչին խնամողի
Ճանապարհ առնելով արդարոց
մարդկանէ դրան կենաց մտին.
որպէսզի զգեղ Տէր պահպանեսցէ
զմեզ [illegible] հովանեաւ խաչի քո Ար.
Կ Ն Ի Զ.